

जनवरी-मार्च - पत्रिका 2023

प्रकाशन -संस्कृत विभाग
ओम प्रकाश शुक्ल

संस्कृत सुमन

अष्टम - संस्करण
प्रकाशन-संस्कृत विभाग

B.C.M ARYA SCHOOL
SINGLA-ENCLAVE, LALTON-DOLON KHURD, LUDHIANA

EDITORIAL BOARD

Chief Patron

Mrs. Kritika Seth (Principal)

EDITORIAL

- **Editor in Chief** - Mr. Om Prakash Shukl
- **Advisor** - Mrs. Ankush Sharma

लेखकस्य संदेशः

संस्कृतम् भारतस्य विश्वस्य च पुरातनतमा भाषा। विश्वस्य पुरातनतमो ग्रन्थः ऋग्वेदः संस्कृतभाषयैव निबद्धः। इयमतीव वैज्ञानिकी भाषा, अस्या पाणिनिमुनिप्रणीतं व्याकरणमतीव वैज्ञानिकं यस्य साहाय्येन अद्यापि वयं तान् पुरातनग्रन्थान् अवबोधुं शक्नुमः। संस्कृतमेव हि भारतम्। यदि वयं प्राचीन भारतमर्वाचीनं वापि भारतं ज्ञातुमिच्छामः तर्हि नास्ति संस्कृतसमोऽन्य उपायः। भारतीयजनस्य अद्यापि यत् चिन्तनं तस्य मूलं प्राचीनसंस्कृतवाङ्मये दृश्यते। तत् चिन्तनं वयं नूतनविज्ञानाभिमुख कर्तुमिच्छामः तर्हि तस्य मूलं पृष्ठभूमिं च अविज्ञाय विच्छिन्नरूपेण कर्तुं न शक्नुमः। यदि वयमिच्छामो यत् भारतीयजनः परिवर्तनम् आत्मसात् कुर्यात् तदा तेन परिवर्तनेन आत्मरूपेण संस्कृतिमयेन संस्कृतमयेन च भाव्यम्।

विषय सूची

विषयाः	पृष्ठ संख्याः
संस्कृत ग्रन्थाः तेषाञ्च लेखकाः	1
संस्कृत गणना	2
संत रविदासस्य जीवन परिचयः	3
कारक चिन्हानि	4
चतुरः कः अस्ति ?	5

गृहात् बहिः वृक्षः अस्ति	There is a tree outside the house
मतिरेव बलाद् गरीयसी	Intelligence is superior to strength
सदाचारेण विश्वासं वर्धते	Good conduct increases trust
संतोषम् उत्तमं सुखम् अस्ति	Contentment is the best happiness
अहं वाराणासीं गमिष्यामि	I will go to Varanasi
अस्माकं पूर्वजाः धन्याः आसन्	Our ancestors were blessed
सत्यं मधुरं च वद	Speak truth and sweet
उपेक्षया शत्रुता वर्धते	Ignorance leads to hostility

संस्कृत ग्रन्थाः तेषाञ्च लेखकाः

आर्यभट्ट --- आर्यभटीय , दशगीतिकासूत्र,
कालक्रिया

आर्य शूर --- जातकमाला

अशधर --- धर्माभूत

अश्वगोश --- बुद्धचरित, गन्दिस्तोत्रगाथा,

अश्विनिकुमार --- रसरत्नसमुच्चय

असंग --- महायनसूत्रालंकार , बोधिसत्त्वभूमि,
योगचरभूमिशास्त्र

अत्रि --- अत्रि स्मृति

आत्रेय --- आत्रेय संहिता

बादरयण --- ब्रह्म सूत्र

बल्ललसेन --- अद्भुतसागर, भोजप्रबन्ध

बाण भट्ट --- कादम्बरी, हर्षचरित, चण्डीशतक

भल्लत --- शान्तिशतक

मम्मट --- काव्यप्रकाश

विद्यासागर

कक्षा = चतुर्थ

संस्कृत गणना

61 (Sixty-one) एकषष्टिः	71 (Seventy-one) एकसप्ततिः
62 (Sixty-two) द्विषष्टिः	72 (Seventy-two) द्विसप्ततिः
63 (Sixty-three) त्रिषष्टिः	73 (Seventy-three) त्रिसप्ततिः
64 (Sixty-four) चतुःषष्टिः	74 (Seventy-four) चतुःसप्ततिः
65 (Sixty-five) पञ्चषष्टिः	75 (Seventy-five) पञ्चसप्ततिः
66 (Sixty-six) षट्षष्टिः	76 (Seventy-six) षट्सप्ततिः
67 (Sixty-seven) सप्तषष्टिः	77 (Seventy- seven) सप्तसप्ततिः
68 (Sixty-eight) अष्टषष्टिः	78 (Seventy- eight) अष्टसप्ततिः
69 (Sixty-nine) नवषष्टिः	79 (Seventy- nine) नवसप्ततिः
70 (Seventy) सप्ततिः	80 (Eighty) अशीतिः

पार्थ जैन

कक्षा - पञ्चम

संत रविदासस्य जीवन परिचयः

पिता : श्री संतोक दास जी
माता : श्रीमती कलसा देवी जी
पितामह : श्री कालूराम जी
पितामही : श्रीमती लखपति जी
पत्नी : श्रीमती लोनाजी
पुत्रः विजय दास जी
मृत्युः- १५४० तमे वर्षे वाराणस्याम्

रविदासः भारते १५ शताब्द्याः महान् साधुः, दार्शनिकः, कविः, समाजसुधारकः, ईश्वरस्य अनुयायी च आसीत् । निर्गुणसम्प्रदायस्य अर्थात् साधुपरम्परायाम् एकः दीप्तिमान् वक्ता आसीत् । उत्तरभारतीयभक्ति-आन्दोलनस्य नेतृत्वं च कृतवान् । संत रविदासः ईश्वरस्य प्रति अपारप्रेमस्य माध्यमेन स्वस्य प्रशंसकानां, अनुयायिनां, समुदायस्य, समाजस्य च हिताय स्वस्य महान् काव्यलेखानां माध्यमेन विविधान् आध्यात्मिकान् सामाजिकान् च सन्देशान् दत्तवान् । सः जनानां दृष्टौ एकः सुदृढ भक्तिप्रतीकः मार्गप्रदर्शकः आसीत् । यः तेषां सामाजिकान् आध्यात्मिकान् च आवश्यकतान् पूरयिष्यति स्म । आध्यात्मिकसमृद्धः रविदासः जनैः पूजितः आसीत् । प्रतिदिनं रात्रौ च रविदासस्य जन्मदिवसस्य अवसरे तथा च कस्यापि धार्मिकानुष्ठानस्य उत्सवे जनाः तस्य महान् गीतानि इत्यादीनि शृण्वन्ति, पठन्ति गायन्ति वा । सः सम्पूर्णं विश्वे प्रियः, सम्मानितः च अस्ति, यद्यपि तस्य भक्ति-आन्दोलनस्य, धार्मिक-गीतानां च कृते उत्तरप्रदेशे, पञ्जाब-महाराष्ट्रे च अधिकतया सम्मानितः आसीत् ।

दिव्या

कक्षा - अष्टम्

कारक चिन्हानि

प्रथमा - कर्ता - ने कार्य करने वाला

द्वितीया - कर्म - को - जिस पर कार्य का प्रभाव पड़े

तृतीया - करण -ने, से, के द्वारा, के साथ -जिसके द्वारा कर्ता कार्य करे

चतुर्थी -संप्रदान - के लिये - जिसके लिये क्रिया की जाय

पञ्चमी - अपादान - से अलग - जिससे अलगाव हो

षष्ठी -सम्बन्ध - का, के, की, रा, रे, री - अन्य पदों से सम्बन्ध

सप्तमी - अधिकरण - मे, पर - क्रिया का आधार

सम्बोधन - सम्बोधन - हे, भो, रे, अरे - किसी को पुकारना

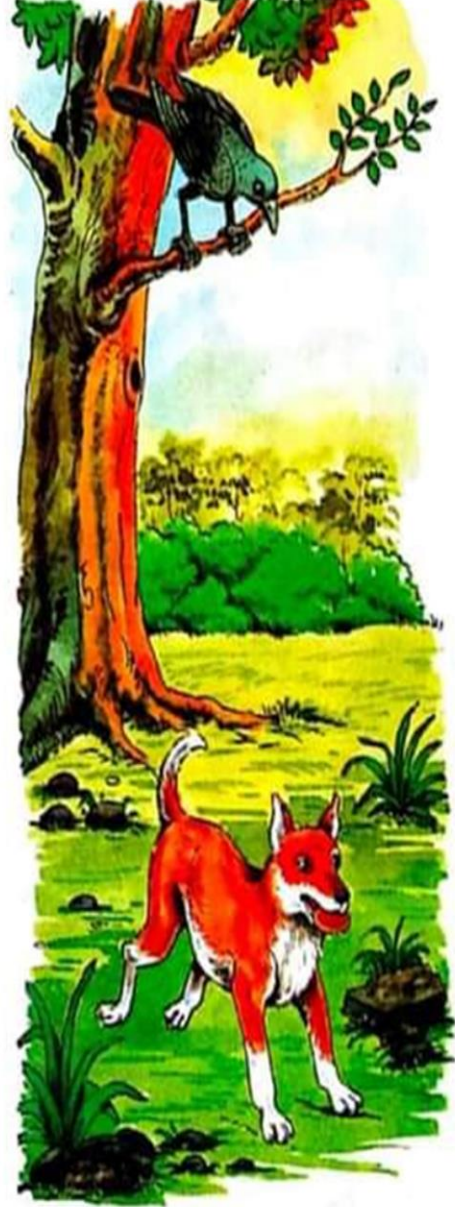
राघवः

कक्षा - सप्तम

चतुरः कः अस्ति

एतत् सुन्दरम् उद्यानम् अस्ति। अत्र बहवः वृक्षाः पादपाः च सन्ति। उद्याने पुष्पाणि विकसन्ति। अत्र अन्ये पशुपक्षिणः निवसन्ति। अत्र एकः विशालः वटवृक्षः अस्ति। अस्मिन् वटवृक्षे एकः काकः एकः कपोतः च वसतः। कपोतः अतिसरलः अस्ति। काकः कपोतम् पीडयति। एकदा कपोतः एकम् पुरिकाम् स्वकोत्रे स्थापयति।

काकः बलेन पुरिकाम् नीत्वा खादति। तदा एव एकः बुभुक्षितः कुक्कुरः आगच्छति। सः काकम् कथयति-काकराज ! तव स्वरः अतिव मधुरः अस्ति। एकम् गीतम् गायतु । काकः स्वप्रशंसाम् श्रुत्वा प्रसन्नः भवति। यदा सः गीतम् गायति तदा पुरिका अधः पतति। चतुरः कुक्कुरः पुरिकाम् खादति, हसति धावति च। मूर्खः काकः लज्जितः भवति।

सिमरत
कक्षा - पञ्चम